

Danmarks
Naturfredningsforening
| Oplag 1
4. oktober 2021

Inputs til Københavns Kommunes Biodiversitetsstrategi

Udarbejdet af *Vega Grambye*
(DUB) og *Zelina Elex Petersen*
(Miljøpunkt Indre By og
Christianshavn)

Dette dokument omhandler de biodiversitetstiltag som Miljøpunkt Indre By og Christianshavn, De Unge Biodiversitetsambassadører (DUB), Grøn Agenda Sydhavn, DOF København (DOF), Miljøpunkt Østerbro, Amager Fælleds Venner, Brønshøj Husum Lokaludvalgs Miljøgruppe, Bispebjerg Lokaludvalg og Upperslev Mose Naturplejelaug finder vigtige og forpligtende i den kommende biodiversitetsstrategi for Københavns Kommune.

Vores fælles håb er at Københavns Kommune, med vejledning fra disse konkrete forslag, kan fremføre en ambitiøs og forpligtende biodiversitetsstrategi, der er visionær, men med konkrete løsninger til handling. Vi forventer en strategi, der medfører øjeblikkelige tiltag for biodiversiteten, da vi står i en krise, der kræver handling nu.

FAKTABOKS

Grøn Agenda Sydhavns forslag tager afsæt i 'NOAHs ark-strategien', hvor KK og DN København inddeler kommunen i tre arealtyper:

GRØN: Biodiversitetsområder (NOAHs ARKER) beliggende inde i de GULE områder.

GUL: Store sammenhængende naturområder, parker, kirkegårde, etc.

GRÅ: Alle øvrige arealer

Foto 1: Skovblåfugl (*Celastrina argiolus*). Arten lever i flere parker i København. Billedet er taget af Zelina Elex Petersen, august 2021 i Bellahøjpark.

Indhold

Pkt. 1 Naturlæde og dannelse	3
Afsender: Miljøpunkt indre by og Christianshavn	3
Afsender: DOF København	4
Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører (DUB)	5
Afsender: Brønshøj Husum Lokaludvalgs Miljøgruppe.....	6
Afsender: DOF København	7
Afsender: DOF København	7
Pkt. 2 Den Blå Biodiversitet	7
Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører.....	7
Afsender: Miljøpunkt indre by og Christianshavn	9
Pkt. 3 Byudvikling og natur	9
Afsender: Bispebjerg Lokaludvalg	9
Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører.....	10
Afsender: Utterslevmose Naturplejelaug.....	11
Afsender: Brønshøj Husum Lokaludvalgs Miljøgruppe.....	11
Afsender: Grøn Agenda Sydhavn.....	13
Afsender: Miljøpunkt Østerbro	13
Afsender: DOF København	14
Pkt. 4 Sikre Københavns eksisterende grønne (naturrige) områder og arter ...	15
Afsender: Bispebjerg Lokaludvalg	15
Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører (DUB)	15
Afsender: DOF København	16
Afsender: DOF København	17
Afsender: Amager fælled venner	17
Afsender: DOF København	18
Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører (DUB)	18
Afsender: DOF København	19
Afsender: Bispebjerg Lokaludvalg	20
Afsender: Miljøpunkt indre by og Christianshavn	20
Afsender: Utterslev Mose Naturplejelaug.....	21
Afsender: DOF København	21
Pkt. 6 Biodiversitet forankret i virksomheder.....	22
Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører (DUB)	22
Pkt. 7 Drift	23

Afsender: Bispebjerg Lokaludvalg	23
Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører (DUB)	24
Afsender: Grøn Agenda Sydhavn.....	24
Afsender: Utterslev Mose Naturplejelaug	25
Afsender: DOF København	26
Pkt. 8 Tværfagligt samarbejde med fagpersoner	27
Afsender: Bispebjerg Lokaludvalg	27
Afsender: Miljøpunkt Østerbro	27
Pkt. 9 Aktiv borgerinddragelse	28
Afsender: Miljøpunktet Indre By og Christianshavn.....	28
Afsender: Brønshøj Husum Lokaludvalgs Miljøgruppe.....	28
Pkt. 10 Lovgivning og økonomi.....	29
Afsender: Utterslev Mose Naturplejelaug	29
Afsender: Brønshøj Husum Lokaludvalgs Miljøgruppe.....	29
11. Bilag.....	30
Afsender: Bispebjerg Lokaludvalg	30

Pkt. 1 Naturglæde og dannelse

Afsender: Miljøpunkt indre by og Christianshavn

Biodiversitet og Klimakrisen skal på skoleskemaet: Børn har oftest ikke en idé, om hvad biodiversitet er, eller at det er noget, som man skal leve sammen med. Natur skal ikke være en POP-oplevelse, som skov man tager ud til. Børn skal lære, hvad natur er, så de forstår, at man lever sammen med biodiversitet, og så de ved hvordan de løser biodiversitetskrisen. Faget vil også let kunne kombineres med Klima, og hvordan man skal løse klimakrisen.

Foto 2. Børn og unge skal lære sammeneksistens med biodiversitet. Det bør ikke være en POP-oplevelse, men noget der venter lige udenfor døren. Foto er fra The New York Times.

Foto 3: Den sidste Sanglærke (Alauda arvensis) på Lærkesletten? Foto taget af Nikolaj Noel Christensen.

Afsender: DOF København

En erkendelse af naturens egen værdi og fuglenes betydning: En anerkendelse af mangfoldigheden af alt liv - også de almindeligste arter, hvor for eksempel Sanglærken og skovhornuglen er blevet konkrete symboler på den vilde natur og mangfoldighed, der hører sig til i en Hovedstad, som respekter naturens egen værdi. Man skal altså grundlæggende over lade naturen til sig selv og på dens egne præmisser.

Det er derfor DOF opfattelse, at der skal et intensiveret og endnu stærkere fokus på **naturens egen værdi** til glæde og gavn for alle borgere i hele Københavnsområdet, hvor man ikke mindst i særlig høj grad bør have

ambitionerne om en større og sammenhængende natur overalt i Københavns Kommune. Det skal ske for at kunne styrke biodiversiteten og mangfoldigheden, da naturen fra de store og sammenhængende naturområder vil kunne sprede sig ud i resten af det urbane landskab i både den grøn, blå og grå natur (jf. afsnittet om den grønne struktur og dens sammenhængende).

- En anerkendelse og forståelse af naturen som alt liv – heraf også de mere almindelige arter som for eksempel sanglærke og skovhornugle
- En grundlæggende respekt og forståelse for **naturens egen værdi**

Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører (DUB)

Alle skal vide, at de kan gøre noget for biodiversiteten: Biodiversitet bør være et helt centralt element i skolebørns dannelse, og eksempelvis bør der i højere grad fokuseres på "skolenatur", og hvad vi kan gøre for naturen. Det er bedre end "skolehaver", og hvad naturen kan gøre for os. Det er essentielt at få formidlet, at det ikke er nok at smide en frøblanding, men at der er masser af tiltag, man kan gøre sig for at hjælpe biodiversiteten. Det er essentielt at få formidlet, at man som individ kan gøre rigtig meget selv med de ressourcer, man har.

Herudover bør skolebørn i endnu højere grad blive præsenteret for natur (som er vild og mangfoldig og frodig) og i form af kompetent naturvejledning - både på de store naturarealer som Amager Fælled, Utterslev Mose, Sydhavns Tippen, men også i bynaturen. Eksempelvis kan børn lære, at planterne mellem fliserne ikke er ukrudt men vilde urter, eller gå på opdagelse i træstammer og vandløb med det dyre- og planteliv, der kan findes i disse.

Ikke kun skolebørnene skal informeres og undervises, det skal alle aldersgrupper. Det er nødvendigt, for at mange af de nødvendige tiltag kan lykkes. Et eksempel er når man går fra plæneklip til engudvikling. Det skal ske uden klager, og det kræver, at alle forstår grundene bag. Derfor er det vigtigt at Københavns Kommune er bevidst og fokuseret på kommunikation og formidling bag biodiversitetstiltag, ellers får vi ikke alle med ombord på forandringen.

DUB foreslår følgende konkrete forslag:

- Opsæt informationsskilte ved nye forvaltningspraksisser der forklarer, hvorfor det ser anderledes ud end "normalt", og hvilke gode ting det resulterer i.
- Lav kampagner om de kommunale biodiversitetstiltag, og hvad borgere selv kan gøre på deres altaner eller mindre arealer.
- Lav events hvor naturformidlere eller lokale afdelinger af naturorganisationer kan formidle om tiltag etc.

Afsender: Brønshøj Husum Lokaludvalgs Miljøgruppe

Prioritere forståelsen af erfaringer og viden om natur bredt for alle; for børn og unge i samarbejde med de lokale skoler og institutioner og andre kulturinstitutioner og virksomheder.

Opbygning af læringsmiljøer for børn og unge i de lokale naturværksteder; fx Energicenter Voldparken. En synergi med mad- og fødevarekendskab kan sammesteds ske i samarbejde med det nærværende folkekøkken, med indretning af skolehaver og -tilberedning af mad. Brug af muligheder for at sanke i lokalområdet.

For at opnå en forståelse af biodiversitet foreslår Brønshøj Husum Lokaludvalgs Miljøgruppe følgende:

- Da natur kan forstås meget forskelligt, kan man i stedet for tale om biodiversitet. Den kan være større, hvor der er flere til mange forskellige vilde arter, den kan være mindre. Forskellige biotoper har forskellige roller, nogle er lettere at omlægge til mere biodiversitetsrig natur. Der skal også være plads til friluftsliv inkl. fodbold.
- Der skal være et regnskab for grønne arealer. Hvilke specifikke biotoper haves fx på fællesarealer ved ejendomme, parker, haver. Hvilken andel af hjemmehørende arter haves?
- En registrering af biotoper/arter, er nødvendig for at følge udviklingen. En Københavnerliste skal udarbejdes. Hvad er bynatur? Storeflokke af alliker? Husskader i baggårde? Mælkebøtten som står i en asfaltrevne? Eller kan bynatur favne bredere og mere helhedsorienteret?
- Områder skal kvalificeres, have så højt et biodiversitetsmål som muligt. Hverken en park eller en midterrabat er særlig mangfoldig. Et fælles sprog om, hvad bynatur er i vores kommune? Betydningen af vand, søer, havedamme, og mørke skal indgå.

Foto 4: Ålegræs under havoverfladen i Danmark. Biodiversitet er ikke kun vigtig i de tørre miljøer men også i de våde. Foto af Livet Under Overfladen, 2016.

Afsender: DOF København

Uddannelse: FUGLE FOR ALLE: Der arbejdes i DOF allerede med projektet **FUGLE FOR ALLE**, som skal øge og forbedre naturkendskabet hos børn i forhold til fuglene. I Københavns Kommune kunne man passende tage udgangspunkt i naturdannelse (Friluftsrådet, Børns naturdannelse, 2021) i forhold til at arbejde med både børn og unges naturviden, naturrelation og naturforståelse frem mod 2050. Derfor slår DOF helt konkret, at man bør lave partnerskaber med Afdelingen for bæredygtig udvikling, DN's naturfamilier og grønne agenter.

- At etablere et partnerskab mellem DOF og Afdelingen for bæredygtig udvikling i forhold til en udbredelse af projektet FUGLE FOR ALLE med en ambition om at komme ud til samtlige skoler i Københavns Kommune
- At etablere et partnerskab mellem DN-familier og DOF, hvor man også arbejder med FUGLE FOR ALLE og familierelationer til naturen
- At etablere samarbejde mellem DOF og DN Grønne agenter for at fremme FUGLE FOR ALLE i hverdagslivet i hele Københavns Kommune

Afsender: DOF København

Politikernes manglende viden og behovet for faglighed i det politiske liv: DOF-Kbh mener, at man i den kommende biodiversitetsstrategi skal klæde politikerne fagligt på. Derfor skal alle politikere have et helt grundlæggende kursus i natur- og biodiversitetsforståelse med udgangspunkt i den mest opdaterede viden fra de grønne organisationer jf. Friluftsrådets nyeste rapport om naturdannelse. Der skal på den måde ske en opkvalificering og kompetence løft af politikernes viden, relation og forståelse af naturen i Københavns Kommune.

Derfor forslår DOF København, at man helt konkrete skaber et helt grundlæggende fagligt kursus til politikerne i et samarbejde tværs af alle de grønne organisationer.

- Det skal give politikerne mulighed for at træffe bedre og mere helhedsorienterede beslutning som vedrører alle borgere i Københavns Kommune (jf. Amagerfælled og Nordhavnstippen).
- Det skal give politikerne nye indsigter og viden om naturen i Københavns Kommune ikke mindst særlig i forhold til fredningssager og den heraf følgende lovgivning og praksis
- Det skal give politikerne en viden om den gældende lovgivning og dens betydning særligt rødlisten, bilag4 arter, paragraf 3, habitatsdirektivet med videre.
- Det skal ligeledes helt grundlæggende give politikerne en naturviden, naturrelation og naturforståelse som langt hovedparten mangler i dagens politiske Danmark.

Pkt. 2 Den Blå Biodiversitet

Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører

Havets blå natur er lige så vigtig som landets grønne natur: Den blå natur (havne, kanaler, strande etc) har i mange år været overset af alle. Men nu

hvor vi bygger mere og mere ud i vandet, tættere på kysterne og befinder os mere i kystnære områder, er det vigtigt at vurdere, beskytte og forvalte den tilhørende biodiversitet. Når vi bygger ud i vandet, forstyrrer vi ofte havbunden og delvist eller helt fjerner habitater og livsbetingelser for mange dyre- og plantearter, der er mindst lige så væsentlige som dem på land. Derfor er det vores pligt at erstatte det ødelagte og forbedre de nye konstruktioner til biodiversitet. Vi skal også tænke løsninger ind i de nye konstruktioner ved at modificere konstruktioner under vands for at gøre dem mere fiske-, musling- og biodiversitetsvenlige.

DUB foreslår:

- Oprette et initiativ for fiske-venlig havne så som i Sydney, Australien (Fish friendly marinas), der kan hjælpe/undervise driftsenheder og forvaltere om tiltag der kan gøre byens blå områder mere biodiversitets venlige.
- Lave en undersøgelse og kortlægning af byens blå områders arter og habitater, så man kan forvalte områderne bedre på baggrunden af arter og habitater.
- Opsætte bure med sten til fiskeyngel, sikre mindre næringsudslip i havnene, beskytte ålegræsområder, lave stenrev etc.
- Formidlingen af livet i havne- og øvrige vandområder kan bl.a. også udvikles i byudvikling og nybyggeri. Her foreslår vi 'undervandskig', så borgere m.fl. kan blive mere opmærksomme på de vandarealer, der omgiver dem i Københavns Kommune.
- Ligesom kommunen har opsat skilte til mere opmærksomme cyklister eller at nedsænke farten på vejene, kunne kommunen tilsvarende sætte skilte op langs havne- og øvrige vandarealer om livet under vandets overflade - formidling med det formål at gøre borgere opmærksomme på ikke at smide affald i vandet.

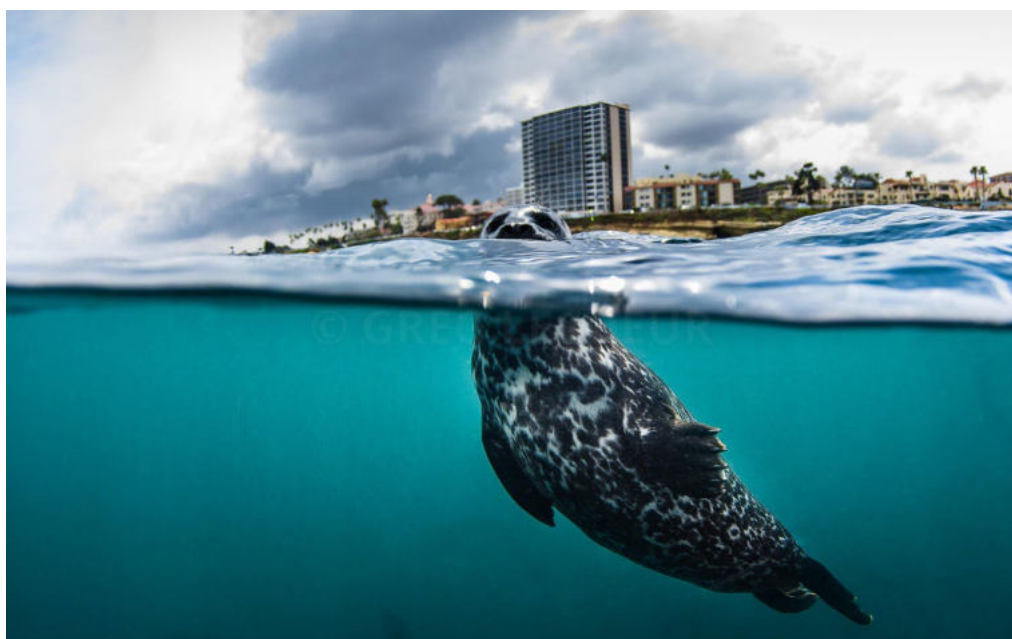

Foto 5: Livet under vand er lige så vigtigt som livet på land. Dette gælder også i København, hvor Københavns havne kan og bør have et rigt dyreliv med visuel adgang for borgere f.eks. i form af undervandstunneler eller kig under vandet. Foto af Greg Lecouer Underwater and Wildlife Photography, 2017.

Afsender: Miljøpunkt indre by og Christianshavn

Tiltag til mere biodiversitet i Københavns havn. Stop byggeri på lavtliggende havbund, da det er steder med høj biodiversitet. Det erstattes af kanaler med hård kalkbund, som ikke kan erstatte det ødelagte.

Miljøpunkt indre by og Christianshavn foreslår:

- Etabler mere lavtliggende havbund, i erstatning for alt det, som er tabt. Og sørg for Ålegræsskove.
- Etabler biodiversitetszoner, hvor mennesker ikke må forstyrre. På kanten til disse zoner, kan der etableres undervandsgangbroer og platforme tæt ved. Her vil man kunne undervise børn og voksne om naturen i Københavns havn.

Foto 6: Håbet for fremtiden er at biodiversitet ikke længere vil være en POP-oplevelse uden for byen. Men at den findes i byen. På vægge, på tage, på pladser og alle andre tænkelige steder. Det er en vigtig forudsætning, at alt restaurering af bygninger samt etablering af nybyggeri, skal have indarbejdet disse naturfacader - MED HJEMMEHØRENDE ARTER – for at vi kan vende biodiversitetskrisen. Foto af Jean-Jacques Halans / EyeEM / Getty Images, Business Insider, 2021.

Pkt. 3 Byudvikling og natur

Afsender: Bispebjerg Lokaludvalg

Der skal udvikles principper for byggerier i og nær grønne områder: Som udgangspunkt bør kommunen ikke bebygge grønne områder, uanset de har en kommuneplanramme, der tillader det. Som mindste krav skal eksisterende grønne arealer miljøvurderes inden et eventuelt byggeri. Dette gælder også ved anlæg af kunstgræsbaner og andre idrætsanlæg i grønne områder.

Vurderingen går på hvor meget eksisterende natur, der går tabt ved byggeriet? Hvor meget biodiversitet området potentielt kunne få, hvis man ikke bebyggede det? Er det grønne område en del af en grøn korridor, der har betydning for biodiversiteten?

Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører

Biodiversiteten skal fremover være et helt centralt punkt i byudviklingen og optimeringen af eksisterende bydele: Københavns Kommune skal lave en plan for udvidelse og sammenkobling af byens eksisterende naturområder, samt etablere nye naturområder, hvor det er muligt. Det kræver, at byplanlæggere, udviklere og miljøplanlæggere, private som offentlige, implementerer biodiversitet i byen og samarbejder på tværs af kommunegrænser.

Ved udvikling af nye bydele eller optimering af eksisterende bydele foreslår vi:

- Kommunen, byudviklere- og planlæggere, bygherrer, arkitekter og miljøplanlæggere m.fl. inddrages og indtænker biodiversitet. Det skal tænkes ind i de fysiske byrum og horisontalt og vertikalt i byggeriet allerede på tegnebrættet.
- Materialevalg er vigtigt, da rekreative arealer af beton bør udskiftes med stengærde, bakket terræn, træstammer, damme el. lignende, der inviterer til opdagelse, læring og leg for alle aldersgrupper.
- Byudviklingen skal være præget af et anderledes natursyn, hvor der er plads til det vilde i samspil med pladsen til sport og andre aktiviteter. Et godt eksempel er det nye tiltag ved Damhusengen, hvor der er lagt areal ud til, at naturen kan finde sig selv, og samtidig er der plads til boldspil på de slåede græsplæner.
- Kommunens træer, hvor fældning er nødvendig, bør ikke smides væk, men anvendes i kommunen som dødt ved til forskellige dyre- og plantearter.

Der bør igangsættes et paradigmeskift indenfor anlæg, hvor der kræves af landskabsarkitekter, bygherrer og entreprenører, at biodiversitetshensyn er mindst lige så vigtigt som rekreative hensyn. Herunder bør der være fokus på:

- Mindst 50% af plantede arter skal være hjemmehørende.
- Der ikke anlægges kanter udført i beton eller andre materialer langs søer, og at der *ikke* som standard skal udlægges muldjord på arealer, der skal undergå landskabsentreprise af nogen art.

Konkret eksempel: Nordhavnstippen er et område med rige muligheder for at skabe værdifuld, bynær natur med høj biodiversitet. Eftersom der er tale om et helt nyanlagt område uden en lang anvendelseshistorik, bør forvaltningen sigte mod så vild og autentisk natur som muligt for at skabe størst muligt potentiale for, at en rig biodiversitet kan indfinde sig. For at det kan lade sig gøre, skal der sikres et tilstrækkeligt stort og varieret område til at naturlige processer kan finde sted. Som inspiration kan man se mod Amager Fælleds

skotske højlandskvæg og exmoor ponyer, som på Nordhavnstippen vil kunne skabe en spændende mosaik-natur med både strandeng og krat.

Afsender: Utterslevmose Naturplejelaug

Spredningskorridorer: Områder med plads til mange forskellige organismer vil altid være små i en storby som København. Populationer kan hurtigt forsvinde. Sørg for forbindelser mellem områderne f.eks. langs veje, jernbaner, kanaler o. lign. Ved cykel- og gangstier behøver man ikke at slå to meter brede rabatter - 30 cm kan måske gøre det. Det skal tænkes med ind i planlægningen - også på tværs af kommunegrænser.

Bløde overgange: Hvor forskellige typer af områder mødes, bør der være bløde overgange. Mellem en plæne og et skovareal bør der ikke være en skarp kant, hvor græsset er slået helt hen til skoven. Der skal være et skovbryn, hvor det gradvist går fra plæne over højere græs og urter via skovbrynsbuske til den egentlige skov eller lund. På samme måde fra overgang mellem vand og land. Der bør ikke være en skarp brink, men en gradvis overgang, så man får en mere amfibiske zone, der oversvømmes om vinteren og tørlægges i løbet af sommeren.

Bløde linjer: Naturen indeholder ikke mange rette linjer. Sørg for bugtninger i overgangene, så der f.eks. kommer små syd- eller vestvendte lommer ind i en lund, hvor mikroklimaet favoriserer mange forskellige insekter. På samme måde kan en et lille sumpområde dannes ved en bugtning af søbredden.

Afsender: Brønshøj Husum Lokaludvalgs Miljøgruppe

Bedre brug af det menneskeskabte: Vi kan godt designe mere grønt, men det der har den største effekt på naturen, er ikke at mindske påvirkning/aftrykket. De tiltag, der kan gøre mest for biodiversiteten, er at ændre på de menneskeskabte ting: transport, bebyggelse, forbrug (fødevarer, ting, oplevelser). Vi kan mindske behovet for at bygge på natur, hvis vi bruger eksisterende områder bedre og mere fleksibelt og tænker på tværs af kommunerne.

Den menneskeskabte natur i byen skal også passes: Byerne skal indrettes til at bruge de ting, vi har – så fx at æbler ikke ligger og rådner på fortove og så reparation og vedligehold er en del af bybilledet etc. Vi skal indrette byen efter at den faktisk skal være rar og tilgængelig for alle type borger, fra hjemløse til små børn og regnbuefamilier til topchefer til ræve, måge og egern.

Sikre sammenhængende grønne bånd med trædesten: De eksisterende naturarealer skal bindes sammen, så det er muligt for dyr og planter at "bevæge sig" fra Utterslev Mose til Valbyparken via parker, haver, taghaver, kirkegårde osv. Eksisterende grønne områder som f.eks. Amager Fælled og Utterslev Mose. Fælledparken, Valbyparken, Søndermarken og lignende

steder skal ændres, så de kan indgå i det grønne netværk, der forbinder naturen i byen. Der bør skabes overblik over borgernes egne muligheder for at bidrage til trædesten i egne haver/boligforeninger og skabe trædesten for Degnemosen, Brønshøjparken, Kagsmosen, Vestvolden og Utterslev Mose.

Foto 7: Grønne facader er et stærkt værktøj til at hjælpe biodiversiteten i en storby som København. Her er det vigtigt at man husker at bruge hjemmehørende arter. Så lokale som muligt, da det understøtter flest insekter, fugle og hjemmehørende insekter. Foto af Københavns Universitet, Videntjenesten, 2011.

Nye krav til byggeri af enhver slags: For (nye) boliger: Den enkelte ejendom skal sikre en aftalt mængde grønne områder pr bebygget areal og antal beboere.

Alle ny- eller ombygninger skal vurderes /certificeres af stadsbiologen:

Eksisterende grønne arealer skal vurderes inden et evt. byggeri, byggeri skal tilpasse sig eksisterende grønne arealer. Fx lever et gammelt etableret træ i symbiose med stedet, og en erstatning med et nyt træ giver minus både på biodiversiteten og CO2-regnskabet. Et erstatningstræ forudsætter, at det er lokale træer f.eks. dyrkning af indsamlede frø, og skal dermed planlægges. Kravene skal også omfatte større renoveringer, inkl. klima- og ressource tilpasningstiltag, fx brug af regnvand, genbrug af gråt spildevand.

Ligesom betydningen af belysning. Natur skal ikke kun være noget man rejser til, men noget man møder, hvor man bor. Det kunne være tæmmet natur, som køkkenhaven i baggården, havedammen sammesteds. Bistader.

Naturen kender ligesom miljøet ikke til kommunegrænser: Det mest aktuelle emne er vandets veje i området, åer, render, overløb, søer. Fx overløb U11 m.fl. Kommuner i hovedstadsregionen skal samarbejde om løsninger og betaling. Det gælder også nybyggeri og transport/mobilitet.

Afsender: Grøn Agenda Sydhavn

Retningslinjer for areal-inddelingen jf. NOAHs ark-strategien:

GRØN: Biodiversitetsområderne placeres ideelt set, hvor der er stille, åben himmel, mørkt om natten og læ. Gamle blandede træer, variation mellem lysninger og bevoksninger, samt adgang til åer, vandhuller og søer, prioriteres. Arealstørrelse: 5.000-15.000 m², eller i snit 100 x 100 m.

GUL: Områderne skal rumme et betydeligt naturpotentiale, som der registreres arter på. Bygninger, tekniske anlæg, institutioner, græsplæner, ruderater, kolonihaver, mindre veje o.a. må gerne optage en del af arealet. Arealstørrelse: minimum 160.000 m², eller 400 x 400 m.

Foto 8: Et eksempel på lysforurening uden og med kunstig lyskilde. Foto af Lysforurening i Danmark, u.å.

Afsender: Miljøpunkt Østerbro

Lysforurening er et problem for biodiversiteten i byen. Dét er et vigtigt punkt **at inddrage:** Der mangler i høj grad fokus på lys som en afgørende faktor for biodiversitet og livskvalitet i byen. Lysforurening er en hidtil undervurderet

faktor i det massive tab af biodiversitet, som sker lige nu, men som man mange andre steder i verden er ved at få øjnene op for (f.eks. er man i Frankrig begyndt at lovgive på området).

En mere selektiv og kvalitativ belysning i byen er en lavthængende frugt og en gylden mulighed for at skabe bedre livsbetingelser for flere arter, samtidig med at vi sikrer bedre livskvalitet for byens indbyggere. I de sidste 130 år har vi i stigende grad konstrueret en gul hinde af lys over kloden. Lige nu øges mængden af kunstigt lys med 6% om året på globalt plan. Lys strømmer ud fra tomme kontorer, øde parkeringspladser og fjernlagerfacader langs vores motorveje, og det har en stærkt negativ effekt på biodiversiteten. Vi bruger ca. 1/6 til en 1/5 af vores energiforbrug på belysning, hvoraf ca. 30% er spild, altså forurening, der forandrer livsbetingelserne for titusindvis af arter.

Især i forbindelse med, at vi bygger nyt, har vi mulighed for at trække på internationale erfaringer der sikrer hensynet til biodiversiteten samtidig med, at vi udnytter den smukke danske lystradition. Vi er nødt til at hæve diskussionen fra at være et spørgsmål om sikkerhed og lysets *kvantitet*, til at handle om lystes *kvalitet*, retning og mulighed for at skabe gode, sanselige byrum. Det handler ikke om, at vi generelt skal slukke for lyset, men at vi skal blive bevidste om dets virkemidler, hvordan vi retter det ind, hvilken farve, varme, kulde, etc., der er brug for i de specifikke byrum. Samtidig er det en mulighed for mennesket til at generobre stjernehimlen og til at få et bedre helbred, mens vi forfiner den danske lystradition.

Afsender: DOF København

Nybyggeri og fuglereder fremadrettet: DOF København er af den opfattelse, at der på alt nybyggeri, som bliver finansieret af Københavns Kommune skal etableres redesteder til hulrugende fuglearter gælder i særlig grad for byens mursejler og ikke mindst vores svaler, der er fåtallige som ynglefugle i byen.

Der foregår i DOF allerede et stort frivilligt arbejde med mursejlerne i byen, da arten er karismatisk og kendetegner København. Her kan for eksempel fremhæves, at frivillige DOF'ere ønsker at etablere det borgerdrevne projekt SOS mursejlerne i København. Man kunne derfor allerede nu overveje om ikke Københavns Kommune skulle begynde, at trække på erfaringer og kompetencer fra de frivillige i DOF når der i fremtiden potentielt bliver bygget nyt i København.

- Etablering af projekt SOS Mursejlerne i København
- En forvaltningsmæssig forståelse af at al nybyggeri finansieret af Københavns Kommune har redesteder til hulrugende i særlig grad mursejler og svaler
- Et partnerskab mellem DOF og KK om hulrugende fugle og deres tilstand i Københavns Kommune

Pkt. 4 Sikre Københavns eksisterende grønne (naturrige) områder og arter

Afsender: Bispebjerg Lokaludvalg

Udpegelse af Biodiversitetsområder: Der udpeges områder, som særligt skal løftes i forhold til biodiversitet for flora og fauna og strukturelle tilpasninger, som kan fremme biodiversiteten. De grønne områder skal opkvalificeres, så de får så højt et biodiversitetsmål som muligt, og nye grønne korridorer skal udvikles, også selv om det koster penge at etablere, hvis det skønnes nødvendigt for at oprette/genoprette biodiversiteten.

Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører (DUB)

Eksisterende grønne områder skal udvikles med henblik på at øge biodiversiteten: I parker som Valbyparken, Fælledparken, Kløvermarken, såvel som langs veje råder kommunen over store arealer med kortklippet græsplæne med meget lav biodiversitet. I disse områder bør Kommunen foretage ændringer i den eksisterende drift, således at potentialet for biodiversitet maksimeres. Dermed forstås ikke at samtlige græsplæner skal omlægges til vild blomstereng eller vådlægges - der skal naturligvis fortsat være kort græs til både fodboldbaner og opholdsområder. Græsplænenes nuværende omfang overstiger imidlertid langt behovet, og store arealer kunne nemt udlægges til biodiversitetsformål.

Nedenfor følger eksempler på mulige tiltag på plænearealerne:

- Etablering af næringsfattigt græsland ved afskrabning af muldjorden og plejning med afgræsning, hvor muligt og alternativt høslæt.
- Etablering af vandhuller og vådområder.
- Områder med naturlig succession, hvilket med tiden vil føre til skovpartier med naturlig artssammensætning.

Foto 9: Amagerfælled med Rådhuset og centrum i baggrunden. På Amagerfælled finder man den vilde natur kun 10 minutter fra Rådhuspladsen. Fotoet er taget af Nikolaj Noel Christensen, 2019.

Afsender: DOF København

Denne grønne struktur i København og dens sammenhæng: Det er ingen hemmelighed, at naturen i byen er presset og at byudviklingen i København til stadighed presser arter ud af deres levesteder til fordel for vækst, hvilket man med tydelighed må erkende i Amager Fælled-sagen. Derfor er det også DOF Københavns udgangspunkt, at al byudvikling fremadrettet skal ske på naturens præmisser og med udgangspunkt i en **bevarelse af alle naturværdigheder** i Københavns Kommune (jf. afsnittet om en fremtidig systematik af ansvar, sårbare og truede arter).

Man skal derfor se den grønne struktur i Københavns Kommune, som sammenhængende for at kunne skabe naturlig dynamik og processer - særlig i forhold til arter som for eksempel spurvehøg, duehøg og natugler på byens kirkegårde. Det vil derfor på den baggrund være naturligt, at se på de københavnske jernbanelinjer, der fungerer som grønne kiler igennem byen fx det gamle baneterræn ved Bispebjerg Station. Det er derfor oplagt, at etablere samarbejde med DSB og Banedanmark, ligesom man har gjort i projektet InfraNatur (Habitats, InfraNatur, 2012). De grønne korridorer skal idet hele taget styrkes og der skal skabes en grøn sammenhæng på tværs af byen.

- En bevarelse af **alle naturværdigheder** i Københavns Kommune
- Et samarbejde mellem DOF, DSB, Banedanmark og KK om de gamle baneterræner og deres potentialer som grønne kiler i byen særlig i forhold til arter som spurvehøg, duehøg og natugler med videre.

Afsender: DOF København

Naturen kender ingen grænser: Da naturen kender ingen grænser, så skal Københavns Kommune derfor arbejde mere fokuseret og intensiveret med de omgivende Kommuner for eksempel Gladsaxe Kommune i forhold til Utterslev Mose

Afsender: Amager fælled venner

Amager Fælled skal fredes: Det vigtigste for genopretningen af natur i København, er bevarelsen og beskyttelsen af den eksisterende artsrige kvalitets natur. Herfra vil mange arter kunne spredes til nye områder og oaser i byen, hvis der samtidig oprettes sammenhæng i de nye tiltag, der påtænkes udført i andre områder af byen.

Hele Amager Fælled bør fredes, det ligger unikt kun 11 minutter fra Rådhuspladsen, og det er Kommunens vildeste naturområde. Her er der mest biodiversitet i Københavns Kommune. Der er søer, vandhuller, overdrev, skov, græssletter, sumpe, busk- og træbevoksninger, som er basis for mange arter og levesteder. Naturtyperne rummer sjældne og strengt beskyttede arter.

Mod nord ligger der sumpe og skov af overvejende pil. Mod vest maskinelt naturplejet græstæppe med større eller mindre grupper af træer og buske. Mod øst Grønjordssøen og Strandengen. Strandengen er, med sit op til 5000 år gamle strandengsoverdrev, den mest artsrige lokalitet i København. Strandengen har aldrig været kultiveret, men udelukkende afgræsset af husdyr og senere ved fjernelse af buske og træer. Den nuværende pleje og naturgenopretning, hvor kvæg og heste afgræsser den østlige side af Amager Fælled ser ud til at være den bedste metode til bevarelsen af områdets arter, levesteder og overdrevets karakter. Metoden skal fortsætte. Afgrænsningen bør udvides og gives mulighed for større udbredelse på den øvrige del af Amager Fælled.

Mod syd ligger Lærkesletten med sin unge natur, hvor blomsterplanter og græsser er indvandret på den næringsfattige fyldjord udlagt på den tidligere losseplads. En stor indvandring af bl.a. insekter, padde og fugle allerede har fundet sted.

En bebyggelse på Lærkesletten af 2.000 lejligheder og til 5.000 mennesker med tilhørende institutioner og en tilhørende bred, oplyst cykelvej på tværs gennem Strandengen til Sundby Metro, vil være til stor skade og negativ påvirkning af naturen, også langt ud over Fælleden.

Amager Fælleds Venner foreslår følgende:

- Planerne om bebyggelse af Lærkesletten og oplyst cykelvej skal standses og opgives helt.
- En forbindelse og sammenhæng mellem Amager Fælled og Kalvebod Fælled mod syd, vil være til stor gavn og glæde for natur og befolkning i København. F.eks. ved anlæggelse af en eller flere faunapassager.

Afsender: DOF København

En stor og sammenhængende natur og biodiversitet i Københavns Kommune:

Der skal skabes større og sammenhængende naturområder og de sammenhængende naturområder, som allerede findes i København jf. Upperslev Mose og Amager Fælled skal der ikke længere hverken udvikles eller røres ved igen. Derfor mener DOF København, at affredningsloven må betragtes som en historisk engangs-foretagelse og at man på ingen måde længere kan benytte Københavns resterende grønne områder som reserve til fremtidige byggegrunde.

- **Affredningsloven er en historisk engangs-foretagelse** (jf. Betænkning over Forslag til lov om ændring af lov om Metroselskabet I/S og Udviklingsselskabet By & Havn I/S, 2019)

Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører (DUB)

Der skal gøres en særlig indsats for fredede og rødlistede arter: Mange fredede arter har ganske særlige krav til habitater, og når disse forsvinder, bliver arterne mere og mere sjældne. Der bør derfor lægges væsentligt fokus på at sikre eksisterende habitater og udvide levestederne.

Eksempelvis:

- Bør betonkanter langs søer og kanaler fjernes for at tilgodese padder og fugle. Overgangen mellem vand og land er særligt livgivende steder, og bør værnes om.
- Gamle træer bør lades stå af hensyn til flagermus, og hvor de udgør en sikkerhedsrisiko, bør farlige grene fjernes og lægges et solrigt sted for at sikre insekter, svampe og laver knyttet til dødt ved. Vi vil ikke se en flismaskine.
- Bør der skabes små næringsfattige områder til overdrevsplanter, dette kan gøres ved udlægning af grus og ved ikke at bruge muldjord.
- Stop for al unødvendig udlægning af muldjord ifm. anlægsprojekter. Udlægningen af muldjord langs eksempelvis cykelstier er en helt unødvendig og ligefrem skadelig praksis, der fjerner potentielle levesteder for en lang række af plante og insektarter.

Foto 10: Biolog registrerer, analyserer og rapporterer vandprøver. Kilde: Colourbox, u.å.

Afsender: DOF København

Signatur- fuglearter og deres unikke habitater i byen: Der skal arbejdes med signatur fuglearter som for eksempel Mursejler, Sanglærke, Skovhornugle og Tredækker. Det skal være arter, som er karakteriseret ved at være karismatiske og repræsenterer særlig og truede naturtyper i Københavns Kommune. Det gælder ikke mindst habitater som strandengen på Amagerfælled og Langholmen i Utterslev mose. Det drejer sig altså helt grundlæggende om, at arbejder arter som er knyttet til en særlig natur i byen og udbrede kendskabet til disse som symboler på den vilde natur i Københavns Kommune (Jf. tidligere afsnit om erkendelse af naturens egen værdi og fuglenes betydning).

I Utterslev Mose har man arbejdet med udvalgte arter og deres habitater under overskriften 'Det gode levested' (Vincent, Hahn-Petersen og Milbak, 2017). Det er disse erfaringer som DOF København ser som helt oplagte at trække på og bruge i forhold til at give borgerne i København en mulighed for at kunne bidrage til bedre, større og mere sammenhængende levesteder for vores mest udsatte og karismatiske fuglearter i Københavns Kommune.

- Et samarbejde mellem DOF og KK om signatur fuglearter og deres unikke habitater
- En kampagne om signatur fuglearterne og deres unikke habitater
- At udbrede forståelsen og kendskabet til signatur fuglearter og deres unikke habitater i byen til borgerne for eksempel igennem skoleforløb (jf. FUGLE FOR ALLE).

Foto 11: Skovhornuglen er en af de mest karismatiske arter i Københavns Kommune. Foto: Nikolaj Noel Christensen.

Pkt. 5 Data og naturovervågning

Afsender: Bispebjerg Lokaludvalg

Eksisterende grønne områder og deres karakteristika kortlægges: En registrering af biotoper/arter er nødvendig for at følge udviklingen. Der skal være et regnskab for grønne arealer med registrering af beskyttelsesstatus. Hvilke specifikke biotoper findes f.eks. på boligområdernes fællesarealer, i de kommunale grønne områder, i vejrabatter og i private haver? Her kan lokaludvalg og borgere være med til at registrere og vurdere områderne i samarbejde med relevante fagpersoner.

Afsender: Miljøpunkt indre by og Christianshavn

Biodiversitetens udgangspunkt og fremgang skal studeres og bruges som udgangspunkt for tiltag: Biodiversitetens udvikling skal studeres og noteres, for at sikre sig projektet bevæger sig fremad. For at sikre, at man ikke udfører tiltag til biodiversiteten i blinde, er man nødt til at tage udgangspunkt i det liv, som allerede eksisterer i byen og nærområdet (de omkringliggende kommuner). På den måde er man sikker på at understøtte det liv, som allerede findes eller har en mulighed for at indfinde sig i kommunen.

I relation til dette foreslår Miljøpunkt Indre By og Christianshavn følgende:

- **Overvågning:** Det kræver konstant overvågning. Alle tiltag der udføres, skal ske på baggrund af allerede tilstedeværende arter, eller arter der bor tæt ved. Vi skal kunne se, hvor og hvordan vi griber ind, for at sikre at biodiversiteten hænger sammen og udvikler sig i den rigtige retning.
- **Samarbejde med nabokommuner;** en uundværlig hjælp til at vurdere, hvordan biodiversiteten bedst vil hænge sammen og udføre tiltag som sikrer den består.
- **To stadsbiologer** (og med tilknyttet uddannelse af projektleder); tilknyttet henholdsvis Østerbro, Vesterbro, Nørrebro, Brønshøj og Sydhavnen skal udføre studierne, planlægge sammenhæng og står i spidsen for tiltag til sikring af biodiversiteten.

Afsender: Utterslev Mose Naturplejelaug

Hvis man vil vide, om et initiativ virker, skal der være en overvågning med **dataindsamling:** En total registrering af arter i et område er urealistisk tids- og ekspertisekrævende. Måske kunne man lave nogle lidt simple former for overvågning fælles for alle områder, som lokale frivillige kunne være med til at tage sig af.

Foto 12: Luftfoto af DTU Lyngby Campus. Den vilde natur er indlejret rundt omkring på DTU Lyngby Campus. Foto af Dragør Foto, Rambøll, 2019.

Afsender: DOF København

En fremtidig systematik af ansvar vedrørende de sårbare og truede arter: Da Københavns Kommune ingen systematik har over ansvar, sårbare og truede arter, mener DOF København, at der skal udvikles et værktøj/redskab, som skal danne et forvaltningsgrundlag for, at ingen truede arter må uddø i Københavns Kommune i fremtiden.

- Det kunne helt konkret for eksempel være en indikator
- Man kunne også overveje en app i forhold til det praktiske arbejde med ansvar, sårbare og truede arter i felten

Der skal gøre forvaltningen i stand til, at få et overblik, viden og forståelse af de ansvar, sårbare og truede arters tilstand så de kan sikres og beskyttes fremadrettet ikke mindst set lyset af biodiversitetsstrategien strækker sig til 2050. (jf. Se næste afsnit risikoplan for de sjældne arter).

En risikoplan for de sjældne arter mellem realitet og lovgivning: Der skal heraf udvikles en risikostyringsplan for ansvar over for sårbare og truede arter. Den skal endvidere fungere som en manuel og guide for Københavns Kommunes embedsfolk, da der er stor forskel imellem realiteterne og den lovgivning, som gør sig gældende jf. her situationen omkring Stor Vandsalamander, Grønbroget Tudse, Sanglærke og Dværgerterne på Københavns Kommune arealer.

- En manual og guide til embedsfolk i Københavns Kommune
- En risikostyringsplan skal udviske den store forskel mellem realitet og lovgivning
- En risikostyringsplan skal blot lægge risikoerne når man truer habitaterne (levestederne) og en gældende art som er ansvar, sårbare eller truet i Københavns Kommune jf. byggeriet på Amagerfælled og Nordhavnstippen.
- Risikoplanen skal sikre overlevelsen for de ansvar, sårbare og truede arter i Københavns Kommune frem mod 2050 og i fremtiden. Det gælder selvfølgelig i særlig grad bilag4 arterne.
- En risikostyringsplan skal sikre, at man først og fremmest vælger at beskytte arterne særligt når det gælder byudvikling og byfornyelse jf. situationen omkring stor vandsalamander, grønbroget tudse, sanglærke og dværgerterne på Københavns Kommune
- En risikostyringsplan skal sikre, at ingen ansvar, sårbare eller truede arter uddør i Københavns Kommune i fremtiden

Fugle som indikator for den gode naturtilstand: Fuglen fungerer som indikator for naturens og biodiversitetens tilstand, heraf særlig i forhold til mængder af insekter på Kommunens grønne arealer. Der som bekendt er i drastisk nedgang ikke mindst særlig de vilde bier og sommerfuglene i det urbane landskab.

Derfor det er særligt vigtigt at overvåge og bevare de insekt levende arter i byen for eksempel mursejler og landsvaler, da de også er med til at fortælle noget om insekternes tilstand og forhold i Københavns Kommune.

Pkt. 6 Biodiversitet forankret i virksomheder

Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører (DUB)

Det er vigtigt at forankre og formidle biodiversitet ind i virksomhederne i Københavns Kommune: Kommunen kan gøre meget, også på tværs af kommuner. Der er også en reel værdi i samarbejde med virksomhederne i kommunens geografiske område, som kan oplyses om biodiversitet, og hvad

de kan gøre i virksomheden. Der er flere og flere studier, der viser en stigning i interesse for virksomheder, der sætter biodiversitet på dagsordenen - og ikke kun med lappeløsninger, men med reelle intentioner om at bidrage til en øget biodiversitet på deres arealer, og en øget opmærksomhed på biodiversitet i virksomheden og i driften.

DUB foreslår:

- **Forankre biodiversitet:** Københavns Kommune skal gøre en indsats for at forankre biodiversitet ind i virksomhedernes praksis og tankegang; biodiversiteten skal både fremmes på fysiske arealer, men også internt i virksomhederne fra drift til medarbejdere til ledelsen, så der er en fælles forståelse af, hvorfor og hvordan på alle niveauer. Dette kræver formidling og vidensdeling.
- **Erhvervspartnerskab:** Et erhvervspartnerskab bestående af kommunens virksomheder og organisationer. Erhvervspartnerskabet skal fungere som en platform for vidensdeling og samarbejde på tværs, og et sted at samles til eventuelle ekspertoplæg og workshops, der kan formidle viden og svare på spørgsmål om biodiversitet.

Læs og søg eventuelt inspiration fra Timothy Beatley, internationalt anerkendt bæredygtig byforsker og forfatter, professor i Sustainable Communities, Urban and Environmental Planning og hans tekst 'Green Urbanism' (2000).

Foto 13: Ais vander taghaven på Tåsinge Plads, Foto af TagTomat, 2013

Pkt. 7 Drift

Afsender: Bispebjerg Lokaludvalg

Inddragelse af frivillige borgere: Der skal være mulighed for aktiv inddragelse af frivillige borgere til at deltage i naturpleje/naturgenopretning på forskellige

niveauer i de kommunale grønne områder. Der bør være mulighed for hjælp til opkvalificering for interesserede borgere, som vil tage ansvar lokalt.

Afsender: De Unge Biodiversitetsambassadører (DUB)

Det er essentielt at ændre tilgangen og selve driften for at imødekomme biodiversiteten: Drift skal ikke kun handle om at opretholde og vedligeholde bede, græsplæne og parktræer. Den måde der generelt driftes nu i kommuner er efter business as usual, gamle konventioner samt tankegange. Der er ikke tid til at vurdere hvert areal individuelt og ofte tænkes der ikke i nye metoder. For at denne ændring i praksis kan ske, mener vi at det er vigtigt at investere i mere efteruddannelse for driftsenhederne.

Derfor mener DUB at der skal driftes overordnet mindre, men mere varieret:

- **Gå fra græsslåning til Engpleje:** Ikke alle byens græsplæner skal slås ens, nogen skal have pletter, hvor naturen udvikler sig naturligt, andre skal måske have enge, der omringer rekreative områder. Man skal ikke slå alle områder hver 2. uge, men kan slå områder varieret kun 1-4 gange om året for at fremme urter og naturlige arter.
- **Etabler Dødtvedsbunker:** Ikke alle grene fra sikkerhedsbeskæringer af træer skal køres væk, de kan bruges til at lave kvashegn eller til dødtvedsbunker.
- **Efteruddannelse af gartnere:** at der sættes fokus på efteruddannelse af gartnere, anlægsgartnere og landskabsarkitekter i mere interessant og anderledes drift, der fremmer biodiversiteten.

Afsender: Grøn Agenda Sydhavn

Retningslinjer for driften:

GRØN: Intensiv naturpleje skal fremme en varieret natur med elementerne:

- Solåbne artsrige overdrev med høslæt
- Frodige bevoksninger og skov med hø- og grenbunker
- Vandrestier og lysninger. Invasive arter udryddes og hjemmehørende arter introduceres efter naturfaglig vejledning. Biodiversitet og dertil knyttede naturoplevelser er formålet med driften.

GUL: Driften skal fremme:

- Eksisterende naturkvaliteter, sammenhængende natur og sårbare arter
- Områdets modtagelighed for indvandring af de arter som etablerer sig i biodiversitetsområderne (GRØN)
- Mulighederne for at opleve varieret, artsrig natur.

GRÅ: Arternes mulighed for spredning mellem de GULE områder søges fremmet vha.:

- Hele eller delvise naturpassager

- Strategisk placerede naturpletter
- Tiltag som grønne tage, vertikale haver, vejtræer, artsrige rabatter mv.

Organisation og drift:

GRØN: Hvert område har sin egen organisation og forpligtende plejeplan godkendt af KK, DN Kbh. og grundejeren. KK og DN etablerer et naturfagligt organ til rådgivning og overvågning.

GUL: Forpligtende driftsplaner vedtages af KK, DN Kbh. og grundejeren efter kortlægning af eksisterende naturkvaliteter, beskyttet natur, sårbare arter og barrierer. KK og/eller grundejeren har ansvaret for driften. Naturpleje og projekter kan udliciteres til frivillige o.a.

GRÅ: KK og Lokaludvalgene vedtager visioner og planer med forpligtende elementer.

Vandets biodiversitet fremmes i synergi med strategien på land og vha. en tilsvarende inddeling i vand-arealtyper.

Afsender: Utterslev Mose Naturplejelaug

Vedligehold: Når kommuner går i gang med et projekt, er der ingen grænser for, hvad der kan lade sig gøre. Der er sat midler af, og der spares ikke på formidlingen via pressen og de sociale medier. Men hvordan ser det så ud ét eller to år senere. Det virker ofte som om det er glemt. Man kan ikke forvente at et initiativ som f.eks. at grave et vandhul vil forblive sådan medmindre det vedligeholdes. Et salamander-vandhul står som en rørskov efter et par år, hvis der ikke vedligeholdes. Hele Københavns jordbund er kraftigt næringsstofberiget, så man må altid forvente en voldsom plantevækst, når man laver indgreb. Tætte bestande af både invasive arter og hjemmehørende arter giver meget artsfattige områder.

Mosaikker: Skab grønne områder med variation. Et grønt område skal ikke kun være enten en græsplæne eller et vildnis. Der kan godt være plads til både boldspil, picnic og områder med mere natur. Hvad er behovet i de enkelte grønne områder? Slå ikke bare græs hver uge på et område, for "det har man altid gjort", også på områder, der stort set aldrig benyttes til boldspil eller picnic.

Lokale frø: Man ser desværre ofte, at der udsås mere eller mindre eksotiske frø, når kommuner vil vise, at de gør noget for biodiversiteten. Ser man kun på blomsterne, kan det jo se fint ud, men det er ikke et reelt tilskud til biodiversiteten, da de udsåede planter ikke får hele deres liv af insekter med, og samtidig ikke kan være fødegrundlag for mange af de lokale insekter. Indsamling af lokale frø tager tid, måske kunne man få frivillige lokale til at samle.

Gamle træer: Lad de gamle og de døde træer stå (eller ligge, hvis de kan forvolde skade ved fald), så de kan give liv og levesteder til det utal af svampe, insekter og alskens krible-krable, der lever i og på dem - og som igen er fødegrundlag for mange fugle. Flagermus og flere fuglearter bebor de gamle/hule/døde træer.

Afsender: DOF København

De grønne organisationer og deres vidensdeling: DOF-Kbh mener, at der skal være en større og mere omfattende vidensdeling af data hos de grønne organisationer, men der skal på den baggrund også udvikles et simpelt og effektivt redskab/værktøj til borgerne og myndighederne i forhold til biodiversiteten på ethvert givent sted/område/natur. Derfor er det helt afgørende, at den generelle naturdrift og gartner opkvalificeres i forhold til varettagelse af biodiversiteten i Københavns Kommune jf. her betydning af høslæt på for eksempel Langholmen i Utterslev Mose og Sydhavnstippen. Det skal også ske, som et led i en bedre sikring af de ansvar, sårbare og truede arters levesteder (jf. afsnit om risikostyringsplan for de sjældne arter mellem realitet og lovgivning).

- En større og bredere vidensdeling af data hos de grønne organisationer
- Et effektivt værktøj/redskab til borgerne og ikke mindst myndighederne i forhold til biodiversitet på ethvert givent sted/område/natur

Foto 14: Dialog mellem to personer. Foto af Mindhelper, 2018.

Pkt. 8 Tværfagligt samarbejde med fagpersoner

Afsender: Bispebjerg Lokaludvalg

- I samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening udpeges grønne områder, der burde fredes.
- Kommuner i hovedstadsregionen skal samarbejde om løsninger og betaling for genopretning af naturen, f.eks. forurened vandleb, moser og søer.

Afsender: Miljøpunkt Østerbro

Miljøpunkt Østerbro har lige nu en unik mulighed for at samarbejde med nogle meget spændende fagpersoner, der arbejder med lysforurening i USA og Sverige, hvor fænomenet lysforurening i langt højere grad er på dagsorden:

Linnaea Tillett, Phd i lysdesign, er førende i verden i at designe belysning, med udgangspunkt i at fremme den lokale biodiversitet, bl.a. i **Brooklyn Bridge Park i New York**.

Johan Eklöv, doktor i zoologi og flagermusekspert, er forfatter til "Mörkermanifestet. Om artificiellt ljus och hotet mot en uråldrig rytme", som i Sverige har fået stor opmærksomhed og sat debatten om lysforurening og biodiversitet på dagsorden.

Åsa Frankenberg (Uncertainty Lab) er en svensk kunstner og lysdesigner. I Danmark har hun bl.a. arbejdet sammen med Lars Von Trier som lysdesigner på filmene Dogville og Magnolia og har udarbejdet lysinstallationer for park- og flodarealet i Holsterbro i samarbejde med Schul landskabsarkitekter: www.asafrankenberg.net

Gennem et samarbejde med initiativet Circadian Cooperation, har vi tilgang til et tværfaglig ekspertise, der kan vise potentialet i en bybelysning, der tilpasser sig lokal biodiversitet, der kombinerer en naturvidenskabelig, kunstnerisk, sociologisk og politisk vinkel på problemstillingen. Det er en ekspansiv platform, der gerne vil bidrage med borgerinddragende aktiviteter, vidensdeling og idéudvikling i København. **Læs mere om initiativet her:** <https://circadiancooperation.dk>

Foto 15: Frivilligt arbejde i København er den ideelle mulighed for at bidrage til samfundet og samtidig få nogle store oplevelser og et fællesskab, Foto af: KBH DK, 2018

Pkt. 9 Aktiv borgerinddragelse

Afsender: Miljøpunktet Indre By og Christianshavn

Frivillig Koordinator: Vi ser i Miljøpunktet et stort behov for at løfte diskussionen om fremtidens by og for at give borgerne ejerskab overfor byens fysiske forvandling. I den forbindelse er det afgørende at genetablere ordningen med en frivillighedskoordinator.

Opskaler ordning om bylivsgader: Det vil også være en god idé at opskalere ordningen med grønne bylivsgader, som der er afsat midler til i det nyeste kommunebudget samt at udarbejde en tydelig guide til, hvordan borgere kan gribe det an.

En guide til kommunekontakt: Mange borgere oplever kontakten til kommunen som uigennemskuelig og bureaukratisk. Her er det vigtigt at klæde Miljøpunkterne på til at kunne vejlede borgerne til, hvordan de kan komme videre med sine ideer og initiativer

Afsender: Brønshøj Husum Lokaludvalgs Miljøgruppe

Her er en liste over mange ønskede tiltag, som vil gavne biodiversitetsstrategien:

- Et koordinerende netværk skal være tovholder på de mange initiativer.
- Partnerskaber med aktiv inddragelse af frivillige borgere.
- Den kommunale naturpleje skal ske i overensstemmelse med biodiversitetsstrategien. Ligesom tiltag mod uønskede planter og dyr skal ske i overordnet regi.
- Færden i de fælles grønne områder forudsætter at færdselsregler er kendte, ligesom stier lægges mest hensigtsmæssigt for at tilgodese såvel naturoplevelser som ingen færden på særlige sarte steder, hverken af mennesker eller hunde.
- Inspirationskurser til private haveejere og boligforeninger om deres muligheder for at bidrage til mere biodiversitetsrig natur og ikke blot lade stå til, så fx gyldenris blomstrer langs villahaver.
- Grønne områder skal ikke være en skraldespand, den kommunale cirkulære og ressourcebevidste affaldsplan forventes også af have incitamenter til at undgå dette.
- Dele af naturplejen kunne udføres af private som en slags sponsorater (eller adoptioner), fx mod at få et diskret skilt, hvor der står, hvem der passer det.
- Inspirationskurser til forståelse af betydning af CO₂-binding i egen have.

Foto 16: Lovgivningen og økonomien skal indebære bevaring og prioritering af den vilde natur – også inde i byerne. Foto af: Socialstyrelsen, 2021.

Pkt. 10 Lovgivning og økonomi

Afsender: Utterslev Mose Naturplejelaug v/ Knud Johnsen

Kontinuitet

Hvert fjerde år risikerer man at det politiske flertal i borgerrepræsentationen ændres med deraf følgende mulighed for at skifte prioriteringer. Hvert år er der medarbejdere i administrationen, som får nyt job eller af anden grund forlader sin stilling. Projekter til fremme af biodiversitet har ofte kun en enkelt "tovholder" i kommunen, og er det denne person, der forlader sin post, går projektet hurtigt en langsom død i møde. Man kan lave planer for boligbyggeri, havnefront, metro, Lynetteholmen, klimatilpasning osv. som strækker så over mange år, men tilsyneladende er det vanskeligt at lave langsigtede planer for en biodiversitetsstrategi - selv i fredede områder.

Der bør opbygges en politisk/administrativ struktur, der sikrer at projekter til fremme for biodiversiteten er varige, og at alle relevante personer er informeret om, hvad der iværksættes, så man undgår halvfærdige projekter.

Afsender: Brønshøj Husum Lokaludvalgs Miljøgruppe

Naturgenopretning, naturpleje skal være mulig og prioriteres. Brønshøj Husum Lokaludvalgs Miljøgruppe foreslår derved følgende:

- Planlovgivningen og miljøøkonomien skal revitaliseres.
- Den grundlæggende sikring af biodiversitet skal være forpligtende.

11. Bilag

Afsender: Bispebjerg Lokaludvalg

Bilag: Kommissorium for 'Arbejdsgruppe for registrering af grønne områder'
findes her:

<https://www.kk.dk/node/14385/27082020/edoc-agenda/72fade51-8fc0-423e-abfa-1ea435acfa7a>